

Ба 10-193

Голас Радзімы

№ 1 (1779)
6 студзеня 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

З НОВЫМ ГОДАМ, ЗЕМЛЯКІ!



Адказы Ю. У. АНДРОПАВА

НА ПЫТАННІ АМЕРЫКАНСКАГА ПАЛІТЫЧНАГА АГЛЯДАЛЬНІКА ДЖ. КІНГСБЕРЫ-СМІТА

Пытанне. Якія пажаданні хацелі б Вы перадаць амерыканскаму народу з выпадку новага, 1983 года?

Адказ. Перш за ўсё хачу павіншаваць з надыходзячым Новым, 1983 годам і шчыра пажадаць добрабыту і шчасця кожнай амерыканскай сям'і. А гэта значыць, у першую чаргу, пажадаць усім амерыканцам міру, трывалага міру і працвітання на аснове мірнай працы і плённага супрацоўніцтва з іншымі народамі. У савецкіх людзей і амерыканцаў цяпер адзін агульны вораг — пагроза вайны і ўсё, што яе ўзмацняе. Савецкі Саюз хоча захавання і ўмацавання міру і робіць для гэтага ўсё, што ад яго залежыць, добра ўсведамляючы, што няма цяпер больш важнай задачы ў міжнароднай палітыцы, чым аддаліць нарастаючую пагрозу ядзернай вайны, узяць пад кантроль, спыніць гонку ядзерных узбраенняў. Хацелася б пажадаць, каб і Амерыка ўнесла свой, дастойны гэтай вялікай краіны, уклад не ў паскарэнне гонкі ўзбраенняў і нагнятанне ваяўнічых пачуццяў, а ва ўмацаванне міру і дружбы паміж народамі.

Пытанне. Якія, на Вашу думку, найбольш важныя меры маглі б быць прыняты ў супрацоўніцтве паміж СССР і ЗША ў 1983 годзе ў інтарэсах міру ва ўсім свеце і паляпшэння савецка-амерыканскіх адносін?

Адказ. Я думаю, нашы дзве краіны маглі б зрабіць сумесна многае, што было б карысным як для іх саміх, так і для іншых краін і народаў, — напрыклад, правесці ўзаемнае скарачэнне сваіх войск і ўзбраенняў у Цэнтральнай Еўропе, узаемадзейнічаць у ліквідацыі найбольш небяспечных ачагоў ваенных канфліктаў, напрыклад, на Блізкім Усходзе і інш.

Але самае важнае, вядома, гэта дасягненне справядлівых і ўзаемапрыемных, адпавядаючых прынцыпу роўнасці і аднолькавай бяспекі дагаворанасцей на перагаворах па абмежаванню і скарачэнню стратэгічных узбраенняў і ядзернай зброі сярэдняй дальнасці ў Еўропе, дасягненне дагаворанасцей — і прыняцце практычных мер па іх ажыццяўленню.

Пытанне. Ці лічыце Вы, што ў выніку правадзімых перагавораў разыходжанні ў пазіцыях урадаў СССР і ЗША па пытаннях ядзерных узбраенняў могуць быць зменшаны ў дастатковай ступені, каб стварыць умовы для выпрацоўкі кампраміснага пагаднення?

Адказ. Так, бяспрэчна. Аб'ектыўна для гэтага ёсць поўная магчымасць, бо існуюць рашэнні абмяркоўваемых пытанняў, якія не наносзяць шкоды інтарэсам ні таго, ні другога

боку і вядуць да радыкальнага скарачэння ўзбраенняў абодвух бакоў — да вялікай карысці для ўсеагульнага міру і бяспекі. Іменна на гэта накіраваны канкрэтныя прапановы Савецкага Саюза, у тым ліку і тыя, з якімі мы выступілі ў самы апошні час. Напомню аб галоўнай сутнасці гэтых прапаноў. Яна вельмі простая і лагічная. Па стратэгічных узбраеннях мы прапануем ужо цяпер спыніць далейшае іх нарошчванне абодвума бакамі, г. зн. замарозіць на сучасным узроўні, а затым скараціць наяўныя арсеналы прыкладна на 25 працэнтаў з кожнага боку, давёўшы іх да аднолькавых узроўняў. І потым рухацца далей — да новых скарачэнняў.

Па ядзернай зброі ў зоне Еўропы мы прапануем розныя варыянты. Або наогул не мець яе там — ні сярэдняй дальнасці, ні тактычнай, ні з боку СССР, ні з боку дзяржаў НАТО. Гэта быў бы, так сказаць, «абсалютны нуль» для абодвух бакоў. Або абодвум бакам скараціць свае ўзбраенні сярэдняй дальнасці (ракетны, самалёты, якія нясуць ядзерную зброю) больш чым на дзве трэці. Пры гэтым процістаячы адна адной савецкіх і амерыканскіх ракет сярэдняй дальнасці тут наогул бы не было, а СССР захаваў бы толькі роўна столькі такіх ракет, колькі іх маюць Англія і Францыя. І па самалётах мы за поўную роўнасць на значна больш нізкім, чым цяпер, узроўні. Словам, мы не хочам мець у зоне Еўропы ні на адну ракету, ні на адзін самалёт больш, чым іх маюць краіны НАТО.

Хацелася б спадзявацца, што Злучаныя Штаты адкажуць на такую справядлівую, канструктыўную пазіцыю праяўленнем добрай волі са свайго боку. Гэта дапамагло б забяспечыць поспех перагавораў. А поспех, я ўпэўнены, зрабіў бы 1983 год добрым годам для ўсяго чалавецтва.

Пытанне. Былы прэзідэнт Рычард Ніксан выступіў з заклікам аб правядзенні сустрэчы паміж Вамі і прэзідэнтам Злучаных Штатаў. Якая Ваша рэакцыя на гэта?

Адказ. Савецкае кіраўніцтва заўсёды лічыла кантакты на вышэйшым узроўні адным з вельмі дзейсных метадаў развіцця адносін паміж дзяржавамі. Гэтага пункту погляду мы прытрымліваемся і цяпер. Але, зразумела, для поспеху такой сустрэчы неабходна добрая падрыхтоўка. Ва ўсякім выпадку мы — за паляпшэнне савецка-амерыканскіх адносін, за ажыццяўленне ўзаемавыгадных дагавораў і пагадненняў, заключаных паміж нашымі краінамі, і ўсё тое, што вядзе да гэтай мэты, мы будзем вітаць.

Жоўты і зялёны, чырвоны і блакітны... Здаецца, сама вясёлка ўладарыць у галоўным ткацкім корпусе Баранавіцкага баваўнянага камбіната.

Ну, а калі скласці гэтыя колеры ў адну стужку — увесь паркаль і бязь, сацін і мадапалам, фланель і іншую тканіну, што выраблена за шаснаццаць гадоў існавання прадпрыемства! Атрымаецца астранамічная лічба. Гэтай стужкай можна «аперэзаць» экватар больш за сорак разоў! Тканіны камбіната пастаўляюцца ва ўсе рэспублікі СССР і экспартуюцца больш чым у 20 краін свету.

Вытворчыя карпусы камбіната лічацца самымі прыгожымі ў Баранавічах. Для шматтысячнага калектыву тэкстыльшчыкаў створаны выдатныя ўмовы працы і адпачынку. Вытворчыя ўчасткі аснашчаны новай тэхнікай. Непадалеку ад камбіната вырас прыгожы пасёлак, у якім жывуць звыш дзвюх тысяч сем'яў тэкстыльшчыкаў. Тут ёсць Палац культуры, 10 магазінаў, рэстаран, магазін-кухня, дзіцячая музычная школа, кінатэатр, пошта, цырульня і многія іншыя культурна-бытавыя будынкі.

НА ЗДЫМКАХ: у машынай зале вылічальнага цэнтры разлікі праводзяць апэратар І. СЕКЯРЖЫЦКАЯ і начальнік бюро эксплуатацыі тэхнічных сродкаў А. МАЛАФЕЙ; адна з лепшых ткачых камбіната М. МАМАЦЮК.

Фота С. КРЫЦКАГА.



падзеі · людзі · факты

НАВАГОДНЯЕ ВІНШАВАННЕ САВЕЦКАМУ НАРОДУ

«Няпроста складаўся для нас адыходзячы год. Але зроблена нямала. Паступальна развіталася народная гаспадарка. Увайшлі ў строй сотні прамысловых прадпрыемстваў. Працягнуліся новыя трасы гіганцкіх газавододаў, высакавольтных ліній электраперадач. Разгортваецца работа па ажыццяўленню Харчовай праграмы СССР. На новыя вышыні ўзнялася савецкая навука. Паслядоўна рэалізуюцца намеры ХХУІ з'езда КПСС меры па павышэнню матэрыяльнага добрабыту і культурнага ўзроўню савецкіх людзей. Каля 10 мільянаў чалавек палепшылі свае жыллёвыя ўмовы, — гаворыцца ў традыцыйным Навагоднім віншаванні Цэнтральнага Камітэта КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савета Міністраў СССР савецкаму народу.

У Віншаванні пацвярджаецца наша назімаемае імкненне да міру, супрацоўніцтва, дружбы з усімі краінамі свету.

Савецкі Саюз, падкрэсліваецца ў Віншаванні, паслядоўна адстойвае свае інтарэсы, інтарэсы нашых саюзнікаў і сяброў. Захоўваючы вернасць міралюбівым прынцыпам і мэтам сваёй знешняй палітыкі, наша краіна настойліва змагаецца супраць пагроз ядзернай вайны, за спыненне гонкі ўзбраенняў.

Наш народ упэўнена глядзіць у будучыню. Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР шчыра жадаюць усім савецкім людзям, кожнай сям'і шчасця і радасці.

АФІЦЫЙНЫЯ СУСТРЭЧЫ

ПРЫЁМ ГЕНЕРАЛЬНАГА КОНСУЛА ПНР

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў 29 снежня прыняў генеральнага консула Польскай Народнай Рэспублікі ў Мінску Я. Рачкоўскага. Адбылася гутарка, якая прайшла ў цёплай, дружэлюбнай абстаноўцы.

На гутарцы былі міністр замежных спраў БССР А. Гурьновіч і куручы справам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Н. Налівайка.

ДРУЖАЛЮБНЫЯ СУВЯЗІ

ТЫДЗЕНЬ РЭСПУБЛІКІ

Тыдзень Беларускай ССР, прысвечаны 60-годдзю ўтварэння СССР і 24 гадавіне перамогі кубінскай рэвалюцыі, прайшоў у правінцыі Камагуэй на Кубе.

З нагоды векапомных падзей у Доме кубіна-савецкай дружбы з вялікім поспехам дэманстравалася выстаўка, якая расказвала аб дасягненнях Беларусі ў эканамічным і сацыяльным развіцці, поспехах у галіне навукі і тэхнікі. Асобны раздзел быў прысвечаны гераічнай барацьбе беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Выступаючы на ўрачыстым сходзе, прысвечаным юбілею Краіны Саветаў, намеснік старшыні філіяла Асацыяцыі кубіна-савецкай дружбы Арманда Будэ адзначыў сушэсна-гістарычнае значэнне стварэння шматнацыянальнай Савецкай дзяржавы.

Правінцыя Камагуэй традыцыйна падтрымлівае дружэлюбныя сувязі з Беларуссю.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ЗНАЁМСТВА З БЕЛАРУССЮ

З 25 да 27 снежня ў Мінску знаходзіліся дэлегацыя Народнай Рэспублікі Ангола, партыі Народны авангард Коста-Рыкі, Камуністычнай партыі Філіпін, нацыянальнай Народнай партыі Бангладэш, Гватэмальскай партыі працы, Радыкальнай партыі Чылі, якія наведалі СССР з нагоды святкавання 60-годдзя Савецкай дзяржавы.

Падчас знаходжання ў Мінску госці пабывалі на ВДНГ нашай рэспублікі, дзе азнаёміліся з поспехамі працоўных і культурным будаўніцтвам, удзельнічалі ва ўрачыстым пасяджэнні мінскіх абласнога і гарадскога камітэтаў партыі, абласнога і гарадскога Саветаў народных дэпутатаў, прысвечаным 60-годдзю ўтварэння СССР.

Замежныя госці зрабілі таксама паездку ў Хатынь, ускладзі кветкі да Вечнага агню мемарыяльнага комплексу. Пабывалі на Кургане Славы.

УВЕКАВЕЧАНА ІМЯ

СЛАЎНАМУ СЫНУ АЙЧЫНЫ

У слаўным радзе выхаваных партыйных верных яе сыноў стаіць імя Пятра Машэрава. 30 снежня на доме па вуліцы Чырвонаармейскай у Мінску, дзе жыў вядомы дзеяч Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, Герой Савецкага Саюза і Герой Сацыялістычнай Працы Пётр Машэраў, урачыста адкрыта мемарыяльная дошка.

На мітынг, прысвечаным гэтай падзеі, першы сакратар Мінскага гаркома КПБ Г. Барташэвіч расказаў аб жыццёвым і працоўным шляху П. Машэрава. Цёпла гаварылі аб ім рабочы Мінскага завода аўтаматычных ліній імя П. Машэрава І. Курбацкі, Герой Савецкага Саюза Р. Мачульскі, прэзідэнт Акадэміі навук БССР акадэмік М. Барысевіч, студэнтка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна Л. Курыловіч.

Аўтары мемарыяльнай дошкі — скульптар В. Палічук і архітэктар М. Ткачук.

У цырымоніі адкрыцця прыняў удзел сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін.

ЗА ПЛЕННУЮ ПРАЦУ

ЛАЎРЭАТЫ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ БССР

Цэнтральны Камітэт кампартыі Беларусі і Савет Міністраў БССР напярэдадні новага года і 64-ай гадавіны рэспублікі прысудзілі Дзяржаўныя прэміі Беларускай ССР 1982 года ў галіне навукі і тэхнікі, літаратуры і мастацтва, а таксама за выдатны дасягненні ў працы перадавікам сацыялістычнага спадарожства. Сярод лаўрэатаў навукоўцы Мікалай Шкута, Анатоль Міцельскі, Марыя Пятровіч, пісьменнікі Язэп Семязон, Янка Брыль, мастак Леанід Шчамялёў, перадавікі вытворчасці Лявон Васілеўскі, Леанід Гудзель, Ніна Сізова, Ева Бульбік і іншыя.



Адкуль прыходзяць Дзяды Марозы! Сцвярджаюць, што з заснежаных дрымучых лясоў...
Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

АДКРЫЦЦІ МАЮЦЬ СУСВЕТНАЕ ЗНАЧЭННЕ У ІНТАРЭСАХ КРАІНЫ

Дыяпазон доследаў беларускіх вучоных вялізны. І практычна ў кожным напрамку ёсць прыкметныя поспехі. Іншыя адкрыцці маюць сусветнае значэнне. Матэматыкамі, напрыклад, вырашана адна з галоўных праблем алгебраічных К-тэорыі і тэорыі алгебраічных груп. Над ёй дзесяткі гадоў біліся вучоныя свету. Фізікі адкрылі невядомую раней з'яву «стабілізацыя-лабілізацыя» электронна-выбуджаных многаатамных малекул. Узбуджана і абгрунтавана тэарэтычна бакавое зрушэнне светлавога промяня пры адбітку. Предказана і эксперыментальна выяўлена звышраўнавагавая іянізацыя малекулярных газаў пры адыабатічным расшырэнні ў звышгукавым патоку.

У лабараторыях акадэмічных інстытутаў распрацаваны і знайшлі практычнае выкарыстанне прагрэсіўныя тэхналагічныя працэсы апрацоўкі металаў і сплаваў, лазерныя і плазмавыя ўстаноўкі, цеплаабменныя апараты, новыя матэрыялы, уключаючы замянікі алмазу і дэфіцытных металаў, новыя гатункі сельскагаспадарчых культур, эфектыўныя сродкі дзягностыкі і лячэння жывых арганізмаў і многае іншае. Толькі ў 1981 годзе вучоныя акадэміі ўкаранілі ў народную гаспадарку 327 распрацаваных з эканамічнымі эфектамі 168 мільёнаў рублёў.

Нагледзячы на разнастайнасць навуковых інтарэсаў, можна гаварыць і пра спецыялізацыю Беларускай акадэміі навук. Гэта паглыбленне напрамкаў, дзе поспехі сталі традыцыйнымі, на якіх даследаванні беларускіх вучоных прызнаны ў многіх навуковых цэнтрах краіны. Вось некаторыя з іх.

Нарастанучыя тэмпы навукова-тэхнічнага прагрэсу патрабуюць няспынага павелічэння аб'ёму і якасці практычных, канструктарскіх і тэхналагічных распрацовак, удасканалення планавання і кіравання вытворчасцю на аснове аўтаматызацыі. З 1965 года гэты напрамак даследаванняў у СССР узначальвае Інстытут тэхнічнай кібернетыкі АН БССР. Тут створаны тэарэтычныя асновы аўтаматызацыі практычных работ, якія ўключаюць метады апісання дэталей і вузлоў машын сродкамі вылічальнай тэхнікі, сінтэзу канструкцый і тэхналагічных працэсаў, іх аптымізацыі і дакументавання. Сёння пакеты шэрагу прыкладных праграм укаранены больш чым на 100 прадпрыемствах краіны. Вучонымі Інстытута распрацаваны арыгінальнае прыстасаванне ўводу графічнай інфармацыі ў ЭВМ, інфармацыйны ві-дэанаклапальнік на мікрафілімах і апаратура перадачы даных. Гэтыя аўтаматы дазваляюць перайсці да стварэння комплексных аўтаматызаваных сістэм тэхнічнай падтрымоўкі машынабудаўнічай і прыборабудаўнічай вытворчасці.

Высокая навуковая рэпутацыя Інстытута цепла- і масаабмену імя Аляксея Лыкава — галаўнога сярод навуковых устаноў СССР, якія працуюць па гэтай праблеме. Цеплафізікі вывучаюць заканамернасці цепла- і масапераносу ў бягучых, капілярна-порыстых і дысперсных асяроддзях. Цеплавыя трубка, вырабленыя ў ін-

стытуце, шырока выкарыстоўваюцца ў народнай гаспадарцы краіны: з іх дапамогай можна ахаладжаць лапаткі турбін і ўдасканальваць выпечку бісквітаў, павялічваць выпуск пральнага парашку і змяншаць затраты на ацяпленне кватэр, умацоўваць апоры нафтаправодаў ва ўмовах вечнай мерзлаты і адводзіць лішкі цяпла ад высокамагутных тырыстароў, удакладняць канструкцыю касмічнага карабля і падоўжваць жыццё электрарухавікоў, свёрдлаў, разцоў.

Больш за дваццаць гадоў назад у Беларусі стала развівацца механіка металалімерных сістэм. Інстытут з аналагічнай назвай у Гомелі — галаўная навуковая ўстанова ў краіне. Створаныя тут матэрыялы і канструкцыі на аснове палімераў, металаў, драўніны, сілікатаў і іншых кампанентаў знайшлі прымяненне ў аўтамабільнай і нафтаперапрацоўчай прамысловасці, у сельскагаспадарчым машынабудаванні, тэкстыльнай вытворчасці, прыборабудаванні.

Установы АН БССР удзельнічаюць у ажыццяўленні 8 саюзных мэтавых праграм і 27 праграм па вырашэнню важнейшых навукова-тэхнічных праблем адзінацатай (1981—1985 гады) пяцігодкі. Гэта — ўдасканаленне аўтаматызаваных сістэм праектавання для машынабудавання, пошук тэхналагічных прынцыпаў распрацоўкі новых палімерных матэрыялаў, комплексная перапрацоўка сыравіны, стварэнне новых прыбораў і машын, паляпшэнне працэсаў мікрабіялагічнага сінтэзу кармавых бялковых рэчываў, ахова навакольнага асяроддзя і іншыя.

Палюжкі ад акадэмічных раёнаў СССР, незалежна ад адміністрацыйных межаў, утвараюць адзіныя прыродна-эканамічныя комплексы, узнікла неабходнасць сумесных даследаванняў Акадэміі навук саюзных рэспублік. Вучоныя Беларусі, Украіны і Малдавіі, напрыклад, супольна вызначаюць навуковыя крытэрыі радыяльнага выкарыстання і аховы вод басейнаў рэк Дняпра, Прыпяці і Днястра, вывучаюць геалагічную будову і ацэньваюць карысныя выкапні рэгіёна, вырашаюць шэраг актуальных праблем энергетыкі і машынабудавання. Аналіз розных аспектаў матэматыкі, фізікі, цеплафізікі, хіміі, экалогіі, гісторыі, мовы, раявання флоры Прыбалтыйскіх рэспублік і Беларусі — сфера супрацоўніцтва АН БССР з Літоўскай акадэміяй навук. На працягу некалькіх гадоў сумесна з АН Таджыкістана вывучаюцца метады інфрачырвовай спектраскапіі будовы валокнаў баваўны і цэлюлозы. 14 агульных тэм распрацоўваюць беларускія і таджыкскія вучоныя.

Такія навуковыя інтэграцыі — адзін з выдатных вынікаў утварэння СССР. Яна садзейнічае не толькі павышэнню ўзроўню і комплекснасці навукова-даследчых работ, але і ўмацаванню дружбы паміж брацкімі народамі нашай краіны.

Ляанід КІСЯЛЕЎСКІ,
галоўны вучоны сакратар
прэзідыума Акадэміі навук
Беларусі, акадэмік АН БССР.

СЁННЯШНІ ДЗЕНЬ РЭСПУБЛІКІ

АД ВЫВАЗУ ПЯНЬКІ— ДА ЭКСПАРТУ ЭВМ

Абрысы Беларусі на географічнай карце адзін з пазтаў параўнаў з зялёным лістом, зрэзаным блакітнымі прожылкамі рэк. Тэрыторыя рэспублікі, багатая лясамі, рэкамі і балотамі, працягнулася па раўніне з захаду на ўсход на 650, а з поўначы на поўдзень на 560 кіламетраў. Тут на плошчы 207,6 тысячы квадратных кіламетраў жыве амаль дзесяць мільёнаў чалавек.

Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка была абвешчана 1 студзеня 1919 года. Праз тры гады яна разам з іншымі савецкімі рэспублікамі ўтварыла СССР.

ПУНКТ АДЛІКУ

Хоць Беларусь размешчана на заходніх рубяжках СССР, а не ў далёкай Сібіры, пры царызме гэта быў адзін з найбольш адсталых рэгіёнаў. У пачатку стагоддзя, напрыклад, тут выраблялі толькі пяньку і шкіпінар, выраблялі смалу і скуры. Да сацыялістычнай рэвалюцыі 1917 года чатыры з кожных пяці беларусаў не ўмелі чытаць і пісаць.

Да моманту ўступлення ў савецкую Федэрацыю Беларусь мела вельмі абмежаваныя прамысловыя рэсурсы. Так, у 1926 годзе рэспубліканская газета «Звязда» пясала: «За мяжу адпраўлена чатыры вагоны конскага воласу, чатыры вагоны шчацінны, восем вагонаў запалкавай саломкі і пяць вагонаў шкіпінару». Такія былі магчымасці Беларусі.

Цяпер рэспубліка вывозіць — у рамках агульнасаюзнага экспарту — цяжкаважныя грузавыя і трактары, радыёапаратуру і электронна-вылічальныя машыны, ішную сучасную прадукцыю, якая адпавядае высокім міжнародным стандартам. Яна ідзе ў 90 замежных краін.

З ПОПЕЛУ ВАІНЫ

Гаворачы аб развіцці Беларусі, нельга пазбегнуць параўнанняў і з больш блізкімі да нас дзесяцігоддзямі. Рэспубліка ж была адной з найбольш пацярпеўшых у другой сусветнай вайне. Па ацэнках заходніх спецыялістаў, гітлераўская агрэсія адкінула яе на сто гадоў назад.

Праз Беларусь Гітлер накіраваў галоўны ўдар сваіх войск на Маскву. Ім удалося акупіраваць тэрыторыю ўсёй рэспублікі, але аказалася не па сілах старэйшых яе народ. 440 тысяч яе жыхароў пайшлі ў лясы ў партызанскія атрады, стварылі групы супраціўлення ў населеных пунктах.

Калі савецкія войскі вызвалілі Беларусь, яе гарады ляжалі ў развалінах, тысячы вёсак былі спалены ўшчэнт. Па далёка не поўных падліках, страта ад фашысцкай агрэсіі складала 35 гадавых бюджэтаў Беларусі перадавае часоў. За гады вайны яна страціла звыш 2,2 мільёна чалавек.

Адразу ж пасля вызвалення на дапамогу Беларусі прыйшлі ўсе савецкія рэспублікі. Сюды рэгулярна накіроўваліся эшалоны з хлебам з Расіі, з вугалем — з Украіны, нафтай — з Азербайджана. Саюзны ўрад у першую пасляваенную пяцігодку выдзеліў Беларусі больш сродкаў для капітальнага будаўніцтва, чым было скарыстана на гэтыя мэты за ўсе перадавае пяцігодкі, разам узятых.

У выніку Беларусь аднавіла даваенны ўзровень прамысловай вытворчасці ўсяго праз пяць гадоў пасля заканчэння вайны, а яшчэ праз пяцігоддзе — перавысіла яго амаль у 2,5 раза. Цяпер яе прамысловасць выпускае прадукцыі ў трыццаць разоў больш, чым у 1940 годзе.

У НАГУ З ТЭХНІЧНЫМ ПРАГРЭСАМ

З канвеераў беларускіх заводаў кожны шэсць мінут сыходзіць трактар, кожныя трынаццаць — грузавы аўтамабіль, кожныя восемнаццаць — складаны металарэзны станок. У агульнасаюзным падзяленні працы, якое адпавядае працоўным і матэрыяльным рэсурсам рэспублік, Беларусь спецыялізуецца ў асноўным на машынабудаванні, радыёэлектроніцы, хіміі і нафтахіміі. Яна вырабляе таксама тэлевізары і халадзільнікі, гадзіннікі і мэблы, сінтэтычнае валакно і абутак, вырабы са шкла і крышталю, медыцынскія прэпараты і музычныя інструменты, веласіпеды і дзіцячыя цацкі, харчовыя тавары самага шы-

рокага асартыменту. Беларусь выпрацоўвае прыкладна палавіну ўсіх калійных угнаенняў, вырабляемых у краіне.

Тут дзейнічаюць прадпрыемствы, якія маглі б стаць гонарам любой высокаразвітай краіны. Сярэд ix, напрыклад, Мінскі, Беларускі і Марілёўскі заводы па вытворчасці вялікагрузных аўтамабіляў, Мінскі трактарны завод, прадпрыемствы па выпуску аўтаматычных ліній у Мінску і Баранавічах, завод электронна-вылічальных машын і іншыя. Скажам, «Беларусь» МТЗ-80 стаў пераможцам на міжнародных выпрабаваннях трактароў у амерыканскім штаце Нябраска. Машына карыстаецца вялікім попытам не толькі ў сваёй краіне, але і ў земляробаў Вялікабрытаніі, Францыі, Японіі, ЗША...

З КАЛГАСНЫХ ПАЛЁУ І ФЕРМ

Глебы тут надта бедныя. І ўсё ж, абапіраючыся на перавагі калектыўнай сельскай гаспадаркі, аснашчанае магутнай тэхнікай, рэспубліка ў сярэднім за год атрымала, напрыклад, у дзесяці годзі (1976—1980 гады) 6,2 мільёна тон збожжа супраць 2,7 мільёна ў 1940 годзе.

Аднак галоўная сельскагаспадарчая галіна Беларусі — жывёлагадоўля. Цяпер у мясцовых калгасах і саўгасах налічваецца 7 мільёнаў галоў буйной рагатай жывёлы (у даваенны час — 2,8 мільёна). Тым не менш гэта прызнана недастатковым. Прынятая ў СССР Харчовае праграма, распрацаваная ў адпаведнасці з рашэннямі XXVI з'езда КПСС і адобраная майскім (1982 года) Пленумам ЦК КПСС, нацэляе на далейшае павышэнне прадукцыйнасці жывёлагадоўлі, перавод яе на прамысловую аснову.

Важным рэзервам росту сельскагаспадарчай вытворчасці Беларусі служыць меліярацыя. Амаль трэць тэрыторыі рэспублікі займае Палессе, край, непраходных балот. Гэтаму буйному раёну, дзе ўгоддзі перавышаюць шэсць мільёнаў гектараў, адводзіцца важная роля ў рэалізацыі Харчовай праграмы. Пасля заканчэння асушальных работ Палессе, дзе будзе вырошчывацца амаль пяць мільёнаў галоў жывёлы, стане адным з буйнейшых у СССР раёнаў па вытворчасці ялавічыны.

ПАСТАЙННЫ РОСТ УЗРОЎНЮ ПАВЫШАЕЦА

Дынамічнае развіццё савецкай эканомікі вядзе да пастаяннага росту ўзроўню жыцця насельніцтва. Так, рэальныя даходы на душу насельніцтва за апошнія два дзесяцігоддзі выраслі ў Беларусі ў 2,7 раза. У 5,2 раза павялічыліся грамадскія фонды спажывання, у якія самі працоўныя не ўносяць ніводнай капейкі.

На што ж ідуць гэтыя фонды? Усе віды адукацыі ў рэспубліцы, як і ўсюды ў СССР, для насельніцтва бясплатныя, у той час, як дзяржава расходую, скажам, на кожнага школьніка каля двухсот рублёў у год, а на кожнага з 180 тысяч студэнтаў, што вучацца ў вышэйшых навучальных установах рэспублікі, больш за тысячу рублёў. І ўсё гэта — з грамадскіх фондаў спажывання. Як і ўсюды ў СССР, усё насельніцтва Беларусі карыстаецца бясплатным медыцынскім абслугоўваннем.

Толькі за дзесятую пяцігодку 1,9 мільёна жыхароў Беларусі, або амаль пятая частка насельніцтва, пераехалі ў новыя кватэры.

НАВУКА І КУЛЬТУРА

Сімвалічна, што першы навукова-даследчы цэнтр у Беларусі быў адкрыты ў 1922 годзе, у год утварэння СССР. Гэта быў Інстытут беларускай культуры, пазней пераўтвораны ў Акадэмію навук рэспублікі.

Цяпер у Беларусі амаль сорак тысяч навуковых работнікаў, якія ўносяць значны ўклад у развіццё савецкага навукова-тэхнічнага патэнцыялу.

Творчасць Янкі Купалы і Якуба Коласа, вялікіх беларускіх пазтаў, чые стогадовыя юбілеі былі адзначаны ў мінулым годзе пад эгідай ЮНЕСКО, вядома ва ўсім свеце, як і кнігі Івана Мележа, Васіля Быкава і іншых сучасных беларускіх пісьменнікаў.

віншуюць землякі



**ШЛЯХ,
РОЎНЫ
СТАГОДДЗЯМ**

Напярэдадні Новага года ўсе мы спяшаемся павіншаваць сваіх блізкіх са святам. Для нас, хто жыве на чужыне, самай любімай з'яўляецца Радзіма і яе народ, такі дарагі нам. І я хачу павіншаваць усіх савецкіх людзей з Новым годам, а нашу Радзіму са знамянальным юбілеем — 60-годдзем утварэння СССР.

60 гадоў зусім невялікі тэрмін у гісторыі. Але які вялікі шлях пераадолела за гэты час наша шматнацыянальная краіна. Дастаткова толькі ўспомніць, што атрымаў савецкі народ у спадчыну — адсталую, ды ў дадатак яшчэ і разбураную доўгай вайной эканоміку, насельніцтва было на 80 працэнтаў непісьменным. Толькі, як кажуць, сталі на ногі, як пачалася Вялікая Айчынная вайна — самая цяжкая з усіх у гісторыі чалавецтва. І яе асноўны цяжар вынесла наша Радзіма.

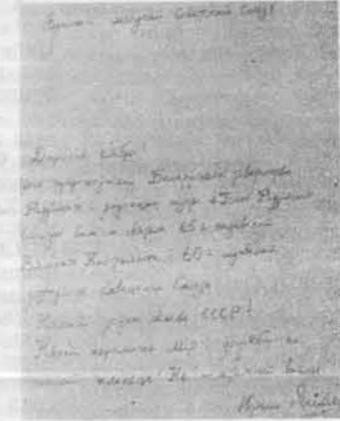
Нягледзячы на ўсе гэтыя суровыя выпрабаванні шматнацыянальны савецкі народ зрабіў вялікія крокі ў развіцці тэхнікі, навукі і культуры, і сёння Савецкі Саюз па праву лічыцца адной з самых развітых краін у свеце ва ўсіх адносінах.

Для дасягнення цяперашняга ўзроўню цывілізацыі развітым капіталістычным краінам спатрэбіліся стагоддзі, а Савецкі Саюз прайшоў гэты шлях за 60 гадоў. Хіба можама мы не ганарыцца нашай Радзімай, яе народамі, яе поспехамі! Гонар ёй і слава!

Жадаю ў новым годзе нашай краіне яшчэ большых поспехаў.

Рыгор АПЛЕВІЧ.

Канада.



Вось такое віншаванне даслаў нам зямляк з Англіі Юрый ЯКІМЕЦ:
«Дарагія сябры!
Усіх супрацоўнікаў Беларускага таварыства «Радзіма» і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» віншую са святам — 60-й гадавінай утварэння Савецкага Саюза!
Няхай жыве СССР!
Няхай перамагае мір і дружба на нашай планеце!
Не! — атамнай вайне».

**ДОБРЫ
ПРЫКЛАД**

Дарагія сябры! Перш за ўсё хочам яшчэ раз павіншаваць праз вашу газету ўвесь шматнацыянальны народ нашай вялікай Радзімы з 60-годдзем утварэння Саюза ССР, у які адной з першых увайшла родная Беларусь. Жадаем усім вам, дарагія землякі, добрага здароўя, вялікага шчасця, выдатных поспехаў у працы на карысць нашай любімай Радзімы. Няхай поўнасьцю здзяйснюцца мары вялікага Леніна — даць шчасце ўсім народам. Няхай заўсёды жывуць яны ў міры і дружбе!

Мы верым, што так і будзе. Нягледзячы на тое, што на шляху народаў да светлага будучага ўсё яшчэ стаяць перашкоды. На жаль, не пераважылі яшчэ на белым свеце ўсялякія «фіюрэры», толькі цяпер яны апрапацуюць іншую вопратку — нацягваюць на сябе тогу міласэрных «апекуноў» прыгнечаных. А самі забіваюць іх амерыканскімі кулямі, каб не мучыліся лішні час у беднасці, якая праследуе іх усё жыццё. Паглядзіце, што зрабілі ізраільскія фіюрэры ў Ліване з няшчаснымі бежанцамі з Палесціны. А што адбываецца ў Чылі і Сальвадоры, ды і ў многіх іншых краінах планеты! І ўсё з-за той жа «міласэрнасці» да галоднай

беднаты, якую замест хлеба кормяць кулямі, падоранымі прэзідэнтам Рэйганам. Гледзячы на ўсё гэта, міжволі падумаеш: няўжо амерыканцы забіліся пра Нюрнбергскі працэс над гітлераўскімі злачынцамі, дзе самі выступалі суддзямі? Няўжо нічаму не навучыліся і не думаюць аб тым, што рана ці позна і іх асудзіць суд народаў, у тым ліку і народ амерыканскі, бо і ў гэтай краіне большасць людзей сумленныя. Аднак на чале ўлады стаяць бяздушныя палітыканы, якія задумалі спаліць у ядзерным агні нашу планецу і ўсё жывое на ёй. Ніякія парады і выказванні пратэстаў супраць гэтых жахлівых задум не трывожаць іх акамянелыя сэрцы.

Але мы ўпэўнены, што ў выніку здаровы розум усіх людзей добрай волі пераможа. Наша Радзіма — апошні міру на планеце — падае добры прыклад усім краінам. Сваёй гісторыяй яна даказала, што народы многіх нацый і нацыянальнасцей не толькі могуць жыць у міры, дружбе і згодзе, па-братэрску памагаючы адзін аднаму, але могуць разам дабіцца небывалых поспехаў і росквіту.

У гэты юбілейны дні мы ад шчырага сэрца жадаем нашай краіне яшчэ большых поспехаў, шчасця...

Няхай жа ўсе народы на зямлі бяруць прыклад з СССР: сябруюць і памагаюць адзін аднаму. Гэта будзе ў нашых агульных інтарэсах.

Надзея і Рыгор МАРТЫНЮКІ.

Канада.

**ШТО ДАЛІ СУАЙЧЫННІКАМ КУРСЫ ПАВЫШЭННЯ ХАРАВОГА
І ТАНЦАВАЛЬНАГА МАЙСТЭРСТВА**

З ЧЫСТАЙ КРЫНІЦЫ

ГОД, які толькі што адышоў ад нас, быў плённым і шчодрым на сустрэчы з зарубежнымі суайчыннікамі. Беларусь наведалі турыстычныя групы з Канады і Злучаных Штатаў Амерыкі, у піянерскім лагеры «Зялёны Бор» мы прымалі дзяцей з Аўстрыі і Бельгіі. А колькі ўсхваляваных і дзелавых размоў па пытаннях, што цікавілі нашых гасцей, аб праблемах, што хваляюць сёння ўсё чалавецтва, вылося ў Беларускам таварыстве «Радзіма» і ў рэдакцыі газеты! З задавальненнем успамінаем мы работу курсаў павышэння харавога і танцавальнага майстэрства, якія былі арганізаваны ў Мінску для кіраўнікоў гурткоў мастацкай самадзейнасці за рубяжом.

Цяпер у п'ямах, якія часта прыносяць пошта, мы знаходзім словы падзякі за гасціннасць і ветлівасць, якую нашы суайчыннікі адчулі на роднай зямлі, чытаем аб велізарнай карысці, якую, па словах гасцей, ім прынесла паездка на Бацькаўшчыну. Вядома, гаворка ідзе не аб матэрыяльных каштоўнасцях. Нашы землякі пабагацелі духоўна, пра многае даведаліся і не вераць больш хлусні, якую з дня ў дзень аблытвае іх заходняя прапаганда.

Прышлі пісьмы і ад нашых «студэнтаў» з Аўстрыі і Аргенціны, Бельгіі, Галандыі і Канады. У іх таксама падзяка за веды, атрыманыя ў нас, і так неабходныя ў іх рабоце з мастацкімі калектывамі.

«Паважаныя таварышы, — звяртаецца да нас Георгій Гаўрылюк з Аргенціны, — з самай глыбіні майго сэрца выказаю вам шчырую падзяку за тое, што запрасілі мяне на курсы, што так сардэчна прынялі на Беларускай зямлі. Веды, атрыманыя ад выдатных педагогаў у Мінску, вельмі дапамагаюць мне ў рабоце як кіраўніку хору. Таму, што ўмею сам, вучу таварышаў. Без песні мы не ўяўляем свайго жыцця».

НАШЫ землякі, закінутыя на чужыну злым лёсам, як родную маці і сваю вёску, ніколі не забывалі і родную песню. Яна сцішвала боль, тугу па далёкай, пакінутай Бацькаўшчыне, яна і аб'ядноўвала незнаёмых людзей у хоры, дзе выконвалі рускія, беларускія, украінскія песні, даўнейшыя і цяперашнія. І дзякуючы ім гучыць «Калінка», «Кацюша», «Люблю наш край» у Канадзе і Аргенціне, Бельгіі і Францыі, Галандыі і Аўстрыі. Хоры гэтыя самадзейныя, і кіруюць імі, як правіла, эн-

тузіясты, людзі, улюбёныя ў сваю справу, але без спецыяльнай музычнай адукацыі. У верасні мінулага года на занятках у Рэспубліканскім інстытуце павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры многія з запрошаных на курсы ўпершыню спазналі нотную граматы, пачулі ад спецыялістаў, як кіраваць хорам, каб песня гучала прафесійна, у поўную сілу, каб кожны слухач адчуў яе прыгажосць.

«У Мінску, — піша Надзя Міскевіч з Канады, — усе былі да нас вельмі ўважлівыя. У мяне засталіся самыя найлепшыя ўспаміны. Я думаю, наша паездка была такой плённай, дзякуючы клопатам Беларускага таварыства «Радзіма», таму што ніякае мерапрыемства не можа быць паспяховым, калі на яго не затрачаны намаганні».

Я многаму навучылася ў інстытуце і цяпер з радасцю вучу сваіх выхаванцаў. Са старэйшымі ўдзельнікамі нашага ансамбля мы плануем даць беларускі канцэрт ужо ў канцы студзеня 1983 года. Для малышоў мы самі шыем беларускія касцюмы. І яны, калі даведаліся пра гэта, прыйшлі ў захваленне».

Вось ужо і канкрэтныя вынікі той працы, тых намаганняў, што былі затрачаны ўсімі педагогамі, якія займаліся з нашымі гасцямі.

Неяк у час работы курсаў я прыйшла ў клас, дзе займаліся танцоў. Іграла музыка, Мікалай Казенка патрабаваў яшчэ і яшчэ раз паўтарыць складанае «па», а хлопцы і дзяўчаты ўсё часцей браліся за ручнікі, каб выцерці ўспацелыя твары. Затое, якая была радасць, калі ў канцы ўрока Мікалай Аляксеевіч пахваліў іх.

— Цяжка? — спытала я тады ў Надзі Міскевіч.

— Цяжка, — кіўнула яна. — Але не дарэмна. Як падумаю, што ўсё гэта патрэбна маім выхаванцам, адкуль і сілы бяруцца.

Мікалай Казенка быў вельмі патрабавальным, але вучні на яго не скардзіліся. Ён укладваў душу ў сваю працу, хацеў навучыць усяму, што ведаў сам.

З тых танцаў, рухаў, якія паказваў педагог, юнакі і дзяўчаты яшчэ тут, на ўроках, павінны былі ствараць свае невялікія эцюды. На думку выкладчыка, гэта давала ім магчымасць у будучым самім ставіць танцы, вар'іруючы відомыя элементы. І яшчэ адна асаблівасць: Мікалай Казенка вучыў не стылізаваным танцам, а іменна народным бела-

ГАВОРАЦЬ ЗАМЕЖНЫЯ СТУДЭНТЫ

МЫ ПАБУДУЕМ НОВАЕ ГРАМАДСТВА

У Беларускам політэхнічным інстытуце, дзе разам з савецкімі студэнтамі вучацца і замежныя, адбылася навуковая канферэнцыя «Сувесна-гістарычнае значэнне ўтварэння СССР». На ёй выступілі студэнты з розных краін Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі, Еўропы. У сваіх дакладах яны гаварылі аб тым, што ім блізкія ленінскія ідэі па нацыянальным пытанню. Яны добра ўсведамляюць, якім вялікім быў уклад Уладзіміра Ільіча Леніна ў стварэнне дзяржавы, дзе ўвасобіліся мары і імкненні народаў да нацыянальнай роўнасці і свабоды.

Многія выступленні былі прысвечаны эканамічным, палітычным, ідэалагічным заканамернасцям развіцця нашай краіны. Замежныя студэнты на прыкладзе краін сацыялістычнай сядружнасці і краін, што сталі на шлях развіцця, ўяўлялі сабе вялікае міжнароднае значэнне ўтварэння СССР.

Вельмі цікавы даклад «Леніна чытае ўся планета» зрабіў студэнт з Анголы Антонію Нета. Імя вялікага рэвалюцыянера і мысліцеля Уладзіміра Ільіча Леніна ўжо даўно стала сімвалам рэвалюцыйнага пераўтварэння свету, сцягам нацыянальна-вызваленчых і дэмакратычных рухаў сучаснай эпохі, барацьбы за мір ва ўсім свеце, супраць пагрозы новай сусветнай вайны, сказаў дакладчык. Упершыню я пачуў гэта імя яшчэ ў школьныя гады. Гэта быў час, калі я разам з маімі бацькамі жыў у эміграцыі ў Конга. І там у піянерскай арганізацыі, членам якой я быў, наш кіраўнік па выхавальнай рабоце расказаў нам аб правадыру сусветнага пралетарыяту. Ён прывёў нам у прыклад яго яркае жыццё, барацьбу за свабоду. Веданне прац Леніна вельмі памагло мне, калі, вярнуўшыся на Радзіму, я працаваў сакратаром маладзёжнай арганізацыі.

Тут, у Савецкім Саюзе, я бачу, што ленінская нацыянальна палітыка ўвасоблена ў жыццё. За час вучобы ў інстытуце я пабываў у Ленінградзе, Астрахані, Кіеве, Маскве і Баку. Адзінства, дружба, узаемаарозуменне, супрацоўніцтва складаюць у вашай краіне аснову жыцця. Гэта я бачу ўсюды, дзе б ні быў. На-

зва майго даклада «Леніна чытае ўся планета» гаворыць сама за сябе. Я расказаў, як выходзілі працы Леніна ў царскай Расіі, выдаваліся пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Я расказаў і пра тое, як вывучаюцца творы правадыра ў сацыялістычных краінах і тых, што сталі на шлях развіцця, і нават у капіталістычных.

Студэнт з ГДР Герд Мюлер выступіў з дакладам «Інтернацыяналізацыя эканамічнага, палітычнага і духоўнага жыцця ва ўмовах развіцця сацыялізму».

— Як у СССР, сказаў ён, у апошнія 60 гадоў зблізіліся розныя нацыі і народнасці ў адным моцным саюзе, так сёння збліжаюцца і народы сацыялістычных краін. Гэта працяглы гістарычны працэс, але яго не спыніць. Я хачу прывесці некалькі прыкладаў. Кожны год мільёны турыстаў наведваюць дружэлюбныя краіны. Яны знаёмяцца з людзьмі, з традыцыямі розных народаў, гутараць аб сучасных праблемах, карацей кажуць, даведваюцца пра сваіх сяброў, адзін аб адным не толькі з часопісаў і праспектаў. Вялікае месца таксама займае абмен вопытам работы паміж прадпрыемствамі. І гэта дапамагае лепш працаваць. Так, напрыклад, паміж вучонымі Беларускага політэхнічнага інстытута і Вышэйшай тэхнічнай школы горада Ільміна ў ГДР існуюць дагаворы аб сумеснай навуковай рабоце. Да абмену вопытам адносіцца і тое, што ў кожным горадзе можна знайсці кніжныя магазіны «Дружба» і купіць у іх спецыяльную і мастацкую літаратуру краін сацыялістычнай сядружнасці.

Заканчаючы свой даклад, Г. Мюлер сказаў: «У інстытуце мы пазнаёміліся з моладдзю краін, што сталі на шлях развіцця. На іх радзіме яшчэ ідзе барацьба за свабоду. Тут, у Мінску, я зразаўмеў, што калі мы разам дружна вучымся і ў далейшым наша дружба захавецца, то мы пабудуем на зямлі новае грамадства, грамадства без войнаў і насілля, эксплуатацыі і прыгнечання».

С. ГУЛЬЯНЦ.

рускім, якія і цяпер бытуюць у нашай рэспубліцы.

КУРСЫ для кіраўнікоў гурткоў ма-стацкай самадзейнасці з-за рубяжа праводзіліся не ўпершыню. Таму метады і прыёмы работы з кожным разам становіцца ўсё больш дасканалымі.

— Пры складанні вучэбна-тэматычнага плана для гэтай групы, расказвала загадчык навукова-практычным аддзелам інстытута Валянціна Кітаева, мы вядома ж ўлічвалі сваю вопыт работы з папярэднімі. І калі раней мы яшчэ часам не ведалі, як з чаго пачынаць, то цяпер нам стала ясна: ім у асноўным неабходна канкрэтная, практычная работа.

Нам вельмі прыемна, працягвала Валянціна Аляксееўна, што ў рабоце з рознымі групамі мы назіраем ужо пэўную пераемнасць. З Бельгіі, Канады, Галандыі нашы новыя навучэнцы прывозяць нам не толькі прывітанні і падзяку ад тых, хто займаўся тут раней, але і просьбы. Просьба ноты, словы неабходнай ім песні, звяртаюцца за парадамі. Такія просьбы мы заўсёды выконваем з задавальненнем.

З усіх груп нашых землякоў, што займаліся ў інстытуце, гэта была першая, якая здавала залік, хаця, як падалося мне, ключовы канцэрт-залік быў патрэбны не столькі выкладчыкам, колькі самім студэнтам. Ім хацелася наказаць усё, чаму навучыліся за тры тыдні. Не, не на экскурсію прыязджалі яны ў Мінск.

«Я прывязу дарагі падарунак усяму нашаму калектыву», сказала Марыя Мядзведзева з бельгійскага горада Шарлеруа. — Абяцаю са сваім хорам вывучыць усе песні, якія мы тут спявалі, а вам прышлю касету з запісам».

На канцэрце харавая група выканала беларускія народныя песні «Купалінка» і «Касіў Ясь народнышыню». Вельмі палюбляліся ім песні Андрэя Эшпа «Крыніцы».

З вечнай чыстай крыніцы народнага мастацтва пачарпінулі новыя сілы нашы землякі, якія і на чужыне застаюцца гарачымі патрыётамі сваёй Бацькаўшчыны, якім бясконда дарагія родныя слова і песні.

Усім, хто атрымлівае інстытут, выдаюцца пасведчанні. Атрымалі дакументы аб заканчэнні курсаў павышэння кваліфікацыі і нашы госці. Усе прымалі пасведчанні са словамі падзякі, але больш за ўсіх, здаецца, хвалявалася і ганарылася Кім Бос. Нават ужо ў аўтобусе, які вёз іх у атыль, дзяўчына не аяўталася хаваць сваё пасведчанне ў сумачку. Яна доўга трымала яго адкрытым, чытала сваё прозвішча і ішчасліва ўсміхалася.

ГЭТЫ раздзел мне таксама хацелася б пачаць з пісьма. Яго мы атрымалі з Галандыі ад Лены Чапурной. Вось што яна піша: «Так хутка праляцеўшыя тры тыдні ў Мінску я ніколі не забуду.

Я вельмі палюбляла народныя танцы і збіраюся вучыцца далей. Але самае галоўнае, што я цяпер ведаю, якая цудоўная Радзіма майго бацькі. Здаецца, я многа пра яе ведала, але ўбачыць самой лепей, многае становіцца больш зразумелым.

Доўга знаходзілася пад уражаннем ад помніка спаленай беларускай вёсцы Хатынь. І цяпер нібы бачу высокую постаць чалавека з нежывым дзіцем на руках. Ніколі раней не магла ўявіць, якой страшнай для савецкага народа была друах сусветная вайна. Адноўлены на руінах Мінск вельмі прыгожы. У маіх вачах ён не толькі горад-герой, а свяшчэнны горад».

Словы пра тое, што пасля наведання Савецкага Саюза «людзі глядзяць на нас зусім іншымі вачамі», даводзіцца чуць даволі часта. У гэтым прызнаюцца і землякі старэйшых пакаленняў і асабліва моладзь.

— Мы вельмі мала ведаем пра Расію, а калі і даходзіць да нас інфармацыя, то даўка не заўсёды праўдзівая, — гавораць яны.

Таму ў час работы курсу мы імкнуліся, каб нашы госці часцей сустрэліся з рознымі людзьмі, пабывалі ў вядомых самадзейных і прафесійных мастацкіх калектывах. Яны наведалі музеі, прадпрыемствы, тэатры, філармонію, Палацы культуры. Вядомыя вучоныя расказвалі ім пра Беларусь у сусор'і братніх рэспублік і чыталі лекцыі па мастацтву.

— Я ведаю, што на Захадзе і ў прыватнасці ў Аўстрыі, дзе я жыў, — сказала Клаўдзія Штэрн, — няма нічога падобнага на ваш Палац культуры прафсаюзаў. Мы яго наведалі двойчы. У ім працуюць 27 дарослых і 17 дзіцячых мастацкіх калектываў. Палац гэты, як нам казалі, каштаваў дзяржаве 4,5 мільёна рублёў. Рабочыя, служачыя і іх дзеці займаюцца тут бясплатна.

Георгій Гаўрылюк пабываў у гасцях у сваёй Рэспубліцы ў Роўна.

— Я паехаў у Аргенціну ў 30-я гады, а яны засталіся. І Савецкая ўлада ўсіх іх паставіла на ногі. Дваторадна сясстра — вучоўня, і муж яе намеснік дэкана ва ўніверсітэце. Мой дваюрадны брат загадвае калгаснай фермай, а я ў Аргенціне маю невялікую ўласную фабрыку. Але ён мяне лепш за ўсё. Я гаспадар, можна сказаць, з гора. У нас усё прыватнае, і кожны павінен нешта мець, калі хоча жыць. Я быў у Савецкім Саюзе два гады назад. Цяпер людзі жывуць яшчэ лепш.

— Перад намі адкрыўся зусім новы свет, — гаварылі на развітанне нашы маладыя госці. — На Захадзе многа гавораць аб Савецкай ваеннай пагроззе. Тут мы ўбачылі, што Савецкі Саюз змагаецца за мір. Няхай усё болей людзей прыязджае да вас. Як добра было б, каб мы заўсёды разумелі адзін аднаго і жылі ў згодзе.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

старонкі мінулага

ВАНДРОЎНЫ НАРОД

Цыганы! Яны расселены па ўсім свеце, за выключэннем Японіі, якая доўгі час была зачынена для іншаземцаў. Паводле дэзэнных ЮНЕСКО цыганамі на свеце (акрамя Індыі і Паўночна-ўсходняй Азіі) 7—8 мільёнаў чалавек. Прыблізна палова з іх жыюць у Еўропе. У Савецкім Саюзе ў 1979 годзе цыганамі лічыліся 209 тысяч, у нашай рэспубліцы — каля 7. Значная частка іх жыюць у Віцебскай вобласці. Роднай мовай яны лічаць мову сваёй народнасці, але свабодна валодаюць беларускай і рускай.

Большасць вучоных лічаць радзімай цыганамі Індыю. Іх мова падобна да старажытнай індыйскай — санскрыту, а з сучасных — да хіндзі. Як народнасць цыганы сфарміраваліся з касты вандроўных танцораў, музыкі і варажбітоў. Сваю радзіму яны пакінулі ў XI стагоддзі ў сувязі з уварваннем туды мусульманскіх захопнікаў. Цыгане мігрыравалі спачатку ў Малу Азію і Паўночную Афрыку, а затым, у XII—XIV стагоддзях, сталі з'яўляцца ў многіх дзяржавах Еўропы. У Расію яны прыйшлі ў XVIII стагоддзі, а яшчэ раней, у XIV—XV стагоддзях, з'явіліся на тэрыторыі сучаснай Беларусі — тагачасным Вялікім княстве Літоўскім.

Дзе б ні апынуліся цыганы, яны заўсёды выклікалі цікавасць і страх. Са з'яўленнем гэтага народа ў Еўропе, ён адразу зазнаў розны ўціск. У многіх краінах цыганамі нават кваліфікавалі сабакамі, палілі на вогнішчах, абвінавачваючы ў вядзьмерстве. Амаль ва ўсіх еўрапейскіх краінах існавалі бязлітасныя законы, скіраваныя супраць іх. Становішча гэтага народа было параўнаўча больш спакойным у Венгрыі, Расіі і Вялікім княстве Літоўскім.

Сярод вучоных цікавасць да цыганамі пачала з'яўляцца яшчэ ў канцы XVIII стагоддзя.

Большасць даследчыкаў першым дакументам, які датычыць цыганамі на тэрыторыі Беларусі, лічыць прывілею вялікага літоўскага князя Аляксандра Казіміра ад 25 мая 1501 года цыганскаму войту Васілю на права вандраваць ім у межах Вялікага княства Літоўскага і Польшчы, а таксама мець свой суд. У XVI стагоддзі скаргі цыганамі разглядаліся таксама і ў агульных судах. Нароўні з усімі, неслі яны і ваінскай службу.

У другой палове XVI стагоддзя ўрад выдаў некалькі ўказаў, у якіх гаварылася аб неабходнасці пераходу цыганамі на аселасць. Напрыклад, у пастанове Гродзенскага сейма 1568 года напісана: «...на цыган іж жаднога податку не уеаляемъ, поличаючи ихъ за жебраки, тогда бы не жебручи и не крадучи, съ того панства нашего, Великого князства Литовского шли прочь, а хто бы съ нихъ съ панства прочь ити не хотелъ, таковы нехай бы земли и оселости брали, такъ подъ нами, господаремъ, яко подъ князи, паны и шляхта и повинности того села полнили подле устава...» У 1586 годзе зноў з'явілася Пастанова Гродзенскага сейма аб выгнанні за межы дзяржавы цыганамі, за выключэннем тых, якія асядуць «...на земляхъ гаспадарскіхъ, княскіхъ альбо шляхецкіхъ і будуць несці павіннасці з сёламі...» Пасля выдання такіх указуў цыганы пачалі бегчы ва Усходнюю Беларусь, на якую дзеянні гэтых законаў адразу не распаўсюджваліся. Віцебшчына ў той час была арэнай барацьбы Расіі з Рэччу Паспалітай (Польска-Літоўская федэратыўная дзяржава). Тутэйшыя памешчыкі сустракалі цыганамі даволі

добра, дапамагалі ім уладкоўвацца і нават давалі зямлю. У Віцебскай вобласці да нашага часу захаваліся назвы вёсак Цыганкі, Цыганы і іншыя. Але хутка гэтыя памешчыкі сталі запрывіганьваць цыганамі. Вольналюбівыя, яны зноў пачалі вандраваць, а многія з іх пайшлі ў гарады, пад абарону магдэбургскага права «стаўшы мяшчанамі». Цыганы часта спужалі таксама пры двара магнатаў. Напрыклад, Радзівілы і Сапегі заўсёды запрашалі да сябе цыганамі-цымбалістаў.

У канцы XVII стагоддзя становішча гэтага вандроўнага народа некалькі палепшылася. У 1671 годзе ўрад Рэчы Паспалітай, яшчэ раз спрабуючы прывязаць цыганамі да аселлага жыцця, даў ім адміністрацыйнае ўладкаванне. Яны мелі магчымасць выбіраць сваіх кіраўнікоў, галоўным абавязкам якіх быў суд і пакаранне тых, хто быў заўважаны ў зладзействе. Такія кіраўнікі звычайна называліся «цыганскімі каралямі». Яны выбіраліся цыганамі і зацверджваліся каралём Рэчы Паспалітай. Напрыклад, у 1767 годзе «цыганскім каралём» на Магілёўшчыне быў Гедройц. «Стольным месцам» яго была вёска Камень у Чавуцкім павеце. А ў Лідскім, Троцкім і Ковенскім паветах з 1780 да 1795 года правіў лідскі шляхціц Якаў Знамяроўскі. «Сталіцай» яго было мястэчка Эйшышкес. Вядома, напрыклад, што Знамяроўскі быў дэспатычным, і ў 1789 годзе супраць яго выбухнула паўстанне. Яшчэ адным цыганскім «стольным месцам» было мястэчка Мір, дзе жыў у вялікай раскошы апошні цыганскі кароль Ян Марцінкевіч. Ён нават ладзіў балі і бяседы, на якіх прысутнічалі вядомыя шляхціцы і часта наведваўся сам Кароль Радзівіл. Марцінкевіч збудаваў у Міры прыгожы палац і акружыў яго сваймі з цыганамі-шляхціцаў. Ён імкнуўся ва ўсім быць падобны да свайго гаспадара Пана Каханку (мянушка К. Радзівіла). Тутэйшыя цыганы ў асноўным былі аселымі. Яны займаліся рамёствамі і нават заснавалі суконныя і палатняныя фабрыкі, гарбарні. Многія з іх пачалі арандаваць гароды, шмат хто меў ужо хаты ў гарадах, мястэчках і вёсках.

Пасля падзелу Рэчы Паспалітай уся тэрыторыя Беларусі адышла да Расіі. Царскі ўрад зрабіў шэраг захадаў, каб паліць цыганамі ў вёсках. У 1783 годзе Кацярына II выдаў указ аб залічэнні цыганамі да саслоўя сялян і аб зборы з іх розных падаткаў. Але гэтыя мерапрыемствы ў большасці выпадкаў паспеху не мелі. Толькі ў XIX стагоддзі цыганы пачыналі да зямельнай уласнасці.

Карэнным чынам перайначыўся лёс гэтага шматпакатнага народа ў савецкі час. Кастрычніцкая рэвалюцыя і ленінская нацыянальная палітыка далі яму раўнапраўнае і паўнацэннае жыццё. Вялікую ролю адыгралі пастановы Савецкага ўрада па працаўладкаванні цыганамі. Быў створаны Усерасійскі саюз цыганамі, пачалі выдавацца часопісы і кнігі на сваёй мове. У 1931 годзе быў створаны прафесійны нацыянальны тэатр «Рамэн».

Многія цыганы ўдзельнічалі ў Вялікай Айчыннай вайне, узялі гароджаны ордэнамі і медалямі СССР. У нашы дні цыганы заняты ва ўсіх галінах грамадскага жыцця. Толькі ў значнай частка гэтага народа ў СССР працягвае старое — вандроўнае — жыццё.

Людміла ДУЧЫЦ.



Мінскаму педагагічнаму інстытуту споўнілася шэсцьдзесят гадоў. За гэты час ім падрыхтавана больш 45 тысяч настаўнікаў і спецыялістаў для дашкольных і культурна-асветных устаноў. Цяпер у Беларусі, напэўна, няма ні адной школы, дзе б не працавала яго выпускнікі. Інстытут устанавіў трывалыя дружалюбныя сувязі з навучальнымі ўстановамі Балгарыі, Румыніі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, рыхтуе кадры для шэрагу сацыялістычных краін.

НА ЗДЫМКАХ: будынак інстытута; заняткі са студэнтамі вядзе старшы выкладчык М. ПЕТУХОВА; чароўная мелодыя Ліста. За фар-



тэпіяна выдатніца вучобы ккладчык Я. МАЦЕВІЧ. Л. БАСКІНА і старшы вы- Фота А. БАСАВА.



ПЯЦІГОДКА НАШАЙ КУЛЬТУРЫ

Гутарку з міністрам культуры БССР Юрыем МІХНЕВІЧАМ вядзе наш карэспандэнт Таццяна АНТОНАВА

— Для нашых землякоў за мяжой сам выраз «пяцігодка культуры» не зусім звыклы. Але, ведаючы пра планавае развіццё нашай народнай гаспадаркі, яны, напэўна, здагадваюцца, што гаворка ідзе аб развіццё культуры за пэўны адрэзак часу. Хацелася б, Юрыі Міхайлавіч, пачуць нахонт гэтага Вашы тлумачэнні, а таксама даведацца аб асноўных напрамках развіцця беларускай культуры на бліжэйшыя гады.

— Зразумела, што ніякі план не можа прадугледзець, скажам, стварэнне літаратурнага шэдэўра ці іншага высокамастацкага твора. Але можна вызначыць задачы культурнай палітыкі. Гарманічнае развіццё культуры — не стыхійны працэс. У яго аснове мэтанакіраваная дзейнасць партыі і ўрада, заснаваная на планіраванні і ўліку магчымасцей. Калі сам працэс стварэння мастацкіх каштоўнасцей — вынік напружанага роздуму і працы мастака, акт самарэалізацыі яго творчай свабоды, то развіццё культуры ў цэлым — адзін з важных раздзелаў народнагаспадарчага і сацыяльнага планіравання, у якім улічваецца і матэрыяльна-тэхнічная база, і кадры, і работа з творчай інтэлігенцыяй.

Цяпер больш канкрэтна па плане. У бягучай пяцігодцы намечана пашырыць сетку мастацкіх музеяў, асабліва ў буйных прамысловых і сельскагаспадарчых цэнтрах. У Мінску мяркуем адкрыць музей У. І. Леніна, прыродазнаўчы, музей гісторыі горада. У Гродна — музей атэізму і гісторыі рэлі-

гіі. Пад Мінскам, у вёсцы Строчыцы, — народнай архітэктуры і быту. Цікавым, здаецца мне, будзе музей сацыялістычнага пераўтварэння Палесся. Працянецца работа па стварэнню дзяржаўнага комплексу музея-запаведніка ў Полацку.

Прадугледжана расшырэнне і ўдасканаленне форм і метадаў культурнага абслугоўвання насельніцтва, асабліва на вёсцы. Намечана правесці рэспубліканскі агляд работы культурна-асветных устаноў, прыняць удзел у чарговым Усесаюзным фестывалі самадзейнай мастацкай творчасці. У нас вельмі папулярныя паркі культуры і адпачынку. Іх роля ў апошнія гады яшчэ больш узрасла. Найбольш буйныя з іх будуць працаваць круглы год. Паркі культуры з'яўцца ва ўсіх гарадах з насельніцтвам звыш 20 тысяч чалавек. К канцу 1985 года завершыцца стварэнне шырокай сеткі рэспубліканскіх і абласных дзіцячых і юнацкіх бібліятэк. Гэта будзе мець вялікае значэнне для эстэтычнага і духоўнага выхавання падростаючага пакалення.

— Пяцігодка культуры набірае тэмп. Два гады ўжо мінула. Відаць, можна ўжо сказаць, што зроблена?

— Зроблена нямала, вось толькі некалькі прыкладаў. Да 100-гадовага юбілею Якуба Коласа ў рэспубліцы быў створаны музей-запаведнік песняра на яго радзіме. Падаея 1981 года — адкрыццё ў Мінску новага будынка Дзяржаўнага тэатра музычнай камедыі. Нядаўна на радзіме беларускага мастака, этнографа, археолага Язэпа Драздовіча ў Шаркоўшчынскім раёне адкрыліся музей мастацтва і этнаграфіі. Летась ў Нясвіжы ўзняўся помнік выдатнаму сыну беларускага народа Сымону Буднаму. Пачаў працаваць турысцка-экскурсійны маршрут па гістарычных мясцінах «Беларускае залатое кальцо». Адноўлена частка старажытнага Троицкага

прадмесця ў Мінску. Работы там працягваюцца. Новы 1983 год азнамянецца таксама значнай падзеяй — гачне выхадзіць часопіс «Мастацтва Беларусі», які будзе асвятляць на сваіх старонках праблемы развіцця прафесійнага і самадзейнага мастацтва рэспублікі.

— Тое, што ўжо зроблена, і маштабныя задачы, якія намечаны ў галіне культуры, былі б немагчымы без адпаведнай матэрыяльнай базы...

— Гэта натуральна. Не выпадкова Асноўнымі напрамкамі эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады намечаны і новыя матэрыяльныя затраты на культурнае будаўніцтва ў рэспубліцы. Дарэчы, звернемся да лічбаў. У 1983 годзе асигнаванні з бюджэту Беларускай ССР на тэлебачанне, радыёвяшчанне, кіно, мастацтва і друк, утрыманне клубаў, бібліятэк і іншых культурна-асветных устаноў складуць 116,1 мільёна рублёў. Гэта больш, чым у папярэднім годзе.

К 1985 году колькасць клубаў у рэспубліцы перавысіць 5 тысяч, прычым новыя ствараюцца пераважна ў сельскіх населеных пунктах і пасёлках гарадскога тыпу. Плануецца адкрыць 62 новыя бібліятэкі, 8 музеяў, 3 тэатры: у Мазыры і Полацку — драматычныя, у Віцебску — лялечны. Будзе рэканструяваны драмтэатр у Гомелі. Такім чынам, у канцы пяцігодкі ў нас будзе 19 прафесійных тэатральных калектываў і 78 музеяў.

Ёсць яшчэ адзін аспект матэрыяльнага забеспячэння ўстаноў культуры рэспублікі. У перспектывінай праграме будаўніцтва ўстаноў культуры, прынятай партыйнымі і савецкімі органамі рэспублікі ў 1980 годзе, вырашана выкарыстоўваць для будаўніцтва сельскіх устаноў культуры сродкі калгасаў і саўгасаў.

— У Справаздачным дакладзе ЦК КПСС XXVI з'езду нашай партыі адзначалася, што цяпер у краіне кожны чацвёрты з працуючых звязаны з разумовай працай. Не толькі ў навуцы, адукацыі, культуры, але і ў матэрыяльнай вытворчасці, ва ўсім жыцці грамадства інтэлігенцыя іграе ўсё больш значную ролю...

— Сапраўды, менавіта творчая інтэлігенцыя стварае духоўны мікралімацт у грамадстве, садзейнічае фарміраванню чалавека высокіх маральных якасцей, актыўнай грамадзянскай пазіцыі, беззапаветна адданага сваёй Радзіме.

Статыстыка, прынамсі, сведчыць, што сённяшнія прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі Беларусі ў значнай ступені выхадцы з сельскай мясцовасці. Сёння яны вельмі плённа працуюць на ніве роднай культуры.

Як адну з найбольш характэрных рыс беларускай творчай інтэлігенцыі я б адзначыў яе цесную сувязь з жыццём народа. Мастакі, пісьменнікі, артысты, музыканты часта бываюць у творчых камандзіроўках, у час якіх сустракаюцца з працаўнікамі прамысловасці і сельскай гаспадаркі. І як вынік — з'яўленне новых выдатных твораў аб нашым сучасніку, адлюстраванне падзей, якімі жыве ўся краіна.

— Раскажыце, калі ласка, Юрыі Міхайлавіч, пра новыя формы і метады культурнага абслугоўвання насельніцтва.

— Я так разумею, што размова ідзе пра вяскоўцаў. Бо ў гараджан магчымасці задавальняць свае культурныя запатрабаванні значна большыя. Вяскоўцы ж, як правіла, матэрыяльна цяпер жывуць нікольні не горш за гараджан; агульны інтэлектуальны ўзровень вёскі таксама даволі высокі. А наведваць тэатр ці музей ім не заўсёды так проста, як гараджаніну. Вось і праблема для нашай культуры — як выраўняць гэту дыспропорцыю. Многае ўжо зроблена. У дзесятай пяцігодцы завершана цэнтралізацыя ўсіх дробных масавых бібліятэк БССР (а іх у нас больш за 7 тысяч) у 73 сістэмы. Усё больш шырокае распаўсюджанне атрымліваюць культурныя і сацыяльна-культурныя комплексы, якія аб'ядноўваюць сілы і сродкі для больш скаардынаванай, кваліфікаванай культурна-асветнай работы. Звычайна ў комплексе працуюць розныя службы быту, дзясцяткі гурткоў мастацкай самадзейнасці, амаатарскіх аб'яднанняў, багатая бібліятэка, кіназала, ёсць дыскатэка для моладзі... Цяпер у рэспубліцы

дзейнічаюць 763 цэнтралізаваныя клубныя сістэмы, 90 культурных і 211 сацыяльна-культурных комплексаў.

— А як ідуць справы з кадрамі культработнікаў? Ці будзе гэта праблема вырашана ў адзіначатнай пяцігодцы?

— Штогод шматлікую армію работнікаў культуры папаўняюць каля 1 700 маладых спецыялістаў — выпускнікоў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў БССР. Патрэба ў спецыялістах культуры і мастацтва ў колькасці адносінах ўжо задавальняецца. Але цяпер мы дбаем галоўным чынам аб якаснай падрыхтоўцы кадраў, а таксама трэба ліквідаваць дыспропорцыі ў структуры падрыхтоўкі спецыялістаў па асобных рэгіёнах і некаторых прафесіях. На базе ўсесаюзнага і рэспубліканскага інстытута павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры будзе весціся перападрыхтоўка спецыялістаў. Увайшлі ў практыку двухгадовая стажыроўка маладых творчых работнікаў, мэтавае навучанне ў аспірантуры, творчых камандзіроўкі, у абласцях — розныя курсы перападрыхтоўкі, семінары і школы абмену вопытам.

— Што далі шэсць дзесяцігоддзяў у братнім саюзе з іншымі рэспублікамі нашай Беларусі? Які ўклад БССР у агульную скарбніцу дасягненняў культуры Савецкай дзяржавы?

— Скарыстаўшы вопыт, дасягненні ўсіх пятнаццаці саюзных рэспублік, Беларусь за гэты час стала багацейшай у 15 разоў. У цесным узаемадзеянні з культурамі братніх народаў развівалася наша нацыянальная культура. Прыкладаў узаемаўзбагачэння можна прывесці многа. Гэта рэпертуар нашых дзяржаўных тэатраў, які пастаянна папаўняецца п'есамі драматургаў саюзных рэспублік, гастроляў нашых тэатраў. Фестывалі беларускага мастацтва і літаратуры, якія праходзілі на Урале, у Сібіры, ва Узбекістане, дэкады і тыдні — у Таджыкістане, Літве, Малдавіі, на Украіне, дні культуры БССР у Арменіі і Чувашыі. З другога боку, у нас сталі традыцыйнымі дні культуры, дэкады, фестывалі, тыдні рускага, украінскага, літоўскага, армянскага мастацтва. Такое пастаяннае ўзаемадзеянне культур спрыяе дружбе і сяброўскім адносінам паміж народамі СССР.

Са свайго боку адметнае, самабытнае нацыянальнае беларускае мастацтва ўзбагачае, дапаўняе, разнастайць палітру ўсяго шматнацыянальнага савецкага мастацтва.

НА МОВАХ СВЕТУ

БАЛГАРЫЯ

Балгарская перакладчыца савецкай літаратуры Пенка Кынева так тлумачыць цікавасць да твораў беларускіх пісьменнікаў: «Праза ў Беларусі даследуе чалавечую асобу ў розных яе праявах: даследуе спеласць і ўменне чалавечага характару прымаць рашэнні ў розных абставінах у залежнасці ад таго, што падказвае сумленне». І ці не ў гэтым хаваецца тое, што сама Пенка Кынева актыўна перакладае нашу прозу. На яе творчым рахунку раман Івана Мележа «Подых навалніцы», аповесці «Млечны шлях» К. Чорнага, «Аксана» В. Сачанкі, «Лісце каштану» У. Караткевіча, паасобныя апавяданні Янкі Брыля, Аркадзя Марціновіча.

Новая работа Пенкі Кыневой — пераклад для Сафійскага ваеннага выдавецтва аповесці «Пайсці і не вярнуцца» Васіля Быкава, пісьменніка, якога вельмі любяць і высока ценяць у Балгарыі (нядаўна там выйшаў нават яго збор твораў у двух тамах). Пра Быкава вядома балгарская даследчыца савецкай літаратуры Каця Тапчыева ў сваёй кнізе «Праўдзівая і чалавечная» сказала, што яго твор-

часць — «сапраўдная школа высокай маральнасці».

НАРВЕГІЯ

Нарвежскі паэт і перакладчык савецкай літаратуры Марцін Наг наведваў Беларусь у 1979 годзе. А нядаўна ён прыслаў у Саюз пісьменнікаў БССР сваю кнігу «Вершы» (Осла, выдавецтва «Солон», 1981) з надпісам: «Беларускім пісьменнікам таварыскае прывітанне! У гэтай кнізе вы знойдзеце вершы-ўражанні ў прозе — пра Мінск і Беларусь... Спадзяюся, што вы зможаце перакласці гэтыя мініяцюры на беларускую мову». Пажаданне паэта выканана: яго падборку мініячур пераклаў на беларускую мову Васіль Сёмуха і апублікаваў у штогодніку «Далаягляд».

Паэт прысвяціў вершы Хатыні, Дому-музею і з'езда РСДРП, сталіцы Беларусі Мінску. Некалькі вершаў прысвечана Янку Купалу. А верш народнага паэта Беларусі «А хто там ідзе?» Марцін Наг пераклаў на нарвежскую мову і таксама змясціў у сваёй кніжцы. Гэты пераклад уключаны ў кніжку Янкі Купалы «А хто там ідзе?», выпушчаную выдавецтвам «Мастацкая літаратура» да 100-гадовага юбілею паэта, у якой славу ты твор-

апублікаваны ў перакладзе на восемдзсят адну мову свету.

СССР

У 1981 годзе ў Мінску створана выдавецтва «Юнацтва», якое спецыялізуецца на выпуску літаратуры для дзяцей і юнацтва. У ім працуюць рэдакцыя па выпуску літаратуры на замежных мовах. Гэтая літаратура выпускаецца па заказе кнігагандлёвых арганізацый рэспублікі, а таксама замежных фірм, якія займаюцца продажам кніг у сваіх краінах.

У 1981 годзе выдавецтва выпусціла на польскай мове кніжку вершаў самамага маладога члена Саюзу пісьменнікаў Беларусі Паўла Марціновіча «Паспяшайся ў наш звяр'янец». Люстраваў кніжку малады беларускі графік Валяцін Бароўка. Пераклаў яе на польскую мову Пятро Стэфановіч, у яго перакладзе выдавецтва выпусціла таксама дзіцячыя кніжкі вершаў Алега Лойкі «Дзе хто начуе» (1981), Артура Вольскага «Еду ў госці да слана» (1981) і Івана Бурсава «Казкі, поўныя чудаў» (1982).

Напярэдадні новага года выдавецтва «Юнацтва» выпусціла яшчэ адну кніжку вершаў Паўла Марціновіча на польскай мове — «Жыў-быў воўк». Пераклаў яе Барыс Ашэраў, які жыве

ў Вільнісе і працуе там у польскай газеце «Чырвоны Штандар». Люстравала кніжку вядомы беларускі графік Алена Лось.

Аляксей ГАРДЗІЦКІ.



ДЗІЦЯЧАЯ ТВОРЧАСЦЬ

НА ВЫСТАЎЦЫ Ё НІКАСІІ

УМЕЛЬСТВА І ФАНТАЗІЯ

НЕГЛЮБСКІЯ РУЧНІКІ

Нагадайце, калі ласка, ці шмат вы можаце назваць вёсак, вядомых, скажам так, пэўнаму колу людзей, але — ў многіх краінах свету? Дык вось, беларуская Неглюбка, што на самым усходзе Гомельшчыны, якраз і адносіцца да гэтых самых нямногіх, павойму унікальных вёсак. Яе немудрагелістая старажытная назва не раз вымаўлялася на англійскай мове, французскай, фламандскай, японскай... А прычына такой папулярнасці — сусветна вядомыя ручнікі, якія ткуць тутэйшыя майстрыхі.

Пачатак славы сваёй Неглюбка бярэ з сярэдзіны XIX стагоддзя. Ляціць няўмольны час. А неўміручая народная мастацкая творчасць усё маладзее, поўніцца новымі фарбамі, вызначаецца новымі гранямі майстэрства. Вось таму і ўпрыгожваюць неглюбскія ручнікі экспазіцыі ўжо многіх міжнародных выставак.



Складаныя і разнастайныя ўзоры створаны неглюбскімі майстрыхамі Марыяй КАУТУНОВАЙ і яе дачкой Валяй.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Нядаўна назва вёскі загучала на грэчаскай і турэцкай — мовах. «Вінаватія» ж у тым неглюбскіх школьніцы з гуртка юных ткачы. Іх вырабы ў канцы мінулага года дэманстраваліся на выстаўцы выяўленчай і дэкаратыўна-прыкладной творчасці беларускіх дзяцей у Савецкім культурным цэнтры ў Нікасіі, сталіцы Кіпра. І, як заўсёды, ручнікі зачаравалі гледачоў!

Ручнікі са старадаўнім геаметрычным арнаментам, выкананым у традыцыйнай чырвона-чорна-белай гаме... Яны і сёння займаюць пачаснае месца ў хатах неглюбскіх сялян. Здаецца, усё тое ж... Але... Паглядзіце, напрыклад, вядомая сёння ткачыца Т. Дзеранок на ручнікі, вырабленыя яе бабай ці маці, параўнае з тымі, што з хваляваннем адбіралі на далёкі Кіпр яе юныя вучаніцы, і бачыць: дзяўчаты не проста ўспрынялі ўрок характава, а творча перапрацавалі ўсё пачутае і ўбачанае. І радуецца сэрца слаўтай майстрыхі, калі назірае яна, як выводзяць дзявочыя рукі адметны, павойму ўспрыняты, асэнсаваны душой і сэрцам узор.

Што ж, як і матулін, і пра-

бачын узор, гэты прыйшоўся даспадобы тым, хто разумее і цэніць народнае мастацтва.

Сярод шматлікіх экспанатаў, сабраных з усёй Беларусі, ручнікі, сатканыя вучаніцамі Т. Дзеранок, карысталіся, бадай што, самай вялікай папулярнасцю на выстаўцы.

БАЧЫЦЬ ПРЫГАЖОСЦЬ ЖЫЦЦА

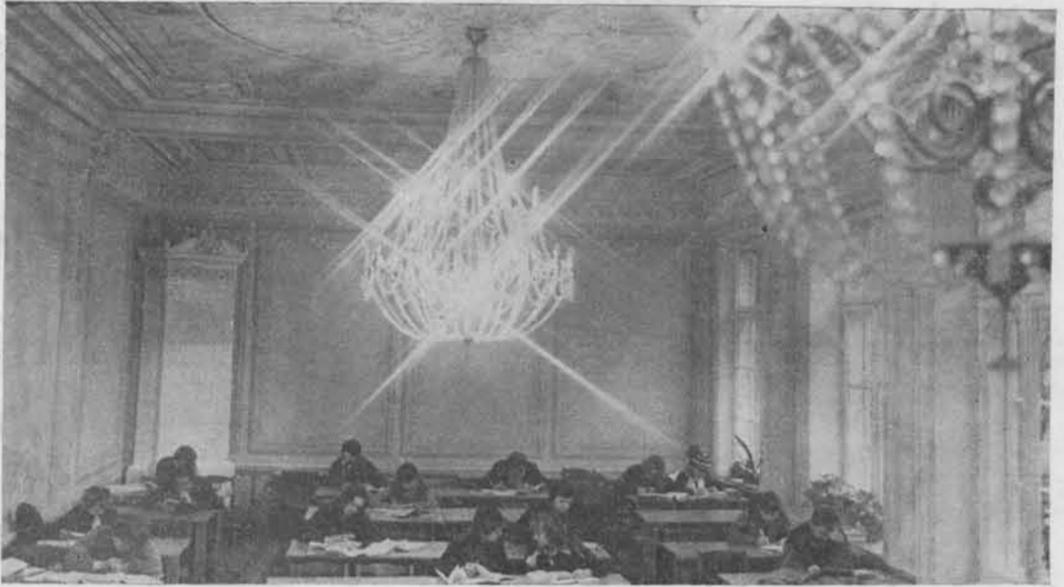
Выстаўка ў сталіцы Кіпра мела вялікі поспех, які і прадказаў у час яе адкрыцця дырэктар мясцовага тэхнічнага вучылішча Ларнакі Хрыстадулас Васіліу. Асаблівую ўвагу наведвальнікаў, прадстаўнікоў грамадскасці ён звярнуў на разнастайнасць прадстаўленых экспанатаў і іх высокі мастацкі ўзровень. І сапраўды, каля двухсот экспанатаў было прывезена ў Нікасію, якія потым размясціліся ў дзвюх залах. У адной дэманстраваліся вырабы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, у другой — уладарылі жывапіс і графіка.

Апlickацыя на паперы і тканіне, габелены, лялькі з саломі і льну, распісаныя дэкаратыўныя талеркі і падносы, вязанне і вышыўка, ткацтва — чаго толькі ні прадставілі на суд сваіх равеснікаў і іх бацькоў дзеці з самых розных куткоў Беларусі: Наваполацка і Оршы, Баранавічаў і Гродна, Маладзечна і Веткі...

— У час шматлікіх экскурсій, якія мне давялося праводзіць, — расказвае суправаджаючы выстаўкі, дырэктар міжсаюзнага Дома самадзейнай творчасці Белсаўпрофа Т. Курыла, — пытанні, захапляючыя водгукі сыпаліся бясконца. Так, многіх зацікавіла гісторыя, тэхніка саломалляння, характэрная для нашай рэспублікі. Мне прыемна было падкрэсліць новы ўсплеск гэтага віда народнай творчасці. І адбылося гэта таму, што ім зацікавілася маладое пакаленне. А хіба маглі пакінуць каго-небудзь абьякавымі габелены. Вырабленыя дзецьмі, яны выклікалі шчырае здзіўленне і сваім сюжэтам, і вельмі высокім, я б сказаў, прафесійным узроўнем ткацтва. Дадаткам да традыцыйных вырабаў на гэтай выстаўцы дзіцячай мастацкай творчасці сталі зьяві і птушкі, казанчыя персанажы, героі любімых мультфільмаў, вырабленыя ў гуртку мяккай цацкі Палаца культуры прафсаюзаў Беларусі. Дарэчы, прырода і жывёльны свет рэспублікі былі шырока прадстаўлены, дзякуючы ўмельству і фантазіі юных разьбяроў па дрэву і керамістаў.

У час размоў, калі кіпрскія сябры з захапленнем дзяліліся сваімі ўражаннямі ад выстаўкі, яны падкрэслівалі адну думку: беларускаму народу давялося спазнаць шмат гора і нястач, жах ваеннага ліхалецця, але, нягледзячы ні на што, старэйшыя майстры-настаўнікі здолелі перадаць сваім выхаванцам багатую, шматколорную радасць ад сузірання акружаючага наваколля. «Гэтае ўменне дзяцей так поўна, ярка бачыць характава і прыгажосць прыроды, жыцця, гаворыць пра дабрату, таленавітасць, духоўную глыбіню вашага народа, — заключалі нашы новыя сябры і на развітанне нязменна дадавалі: — прыязджайце яшчэ раз, мы вас з радасцю будзем чакаць».

(Заканчэнне на 8-ай стар.)



Гродзенская абласная публічная бібліятэка імя Я. Карскага — адна са старэйшых у рэспубліцы. У сярэдзіне мінулага стагоддзя яна абслугоўвала ўсяго 20 чытачоў, а сёння — у тысячу разоў больш. Фонд бібліятэкі налічвае цяпер 400 000 тамоў літаратуры.

НА ЗДЫМКУ: у чытальнай зале бібліятэкі.

Фота У. ШУБЫ.

І ПЕСНІ, І КВЕТКІ, І РАДАСЦЬ

Для беларускага кампазітара Рыгора Суруса, відаць, доўга будзе памятным прайшоўшы год. Ён быў для яго плённым і добрым. У 1982-ім у Нікалаеве пастаўлена яго аперэта «Несцерка», скончаны клавір аперэты «Трыбунал», напісаны новыя творы. І як апошні мажорны акорд года — аўтарскі вечар, што адбыўся ў канцэртнай зале філармоніі ў Мінску. Дарэчы, падзея значная не толькі ў жыцці самога кампазітара, але і ў культурным жыцці рэспублікі.

У пачатку 70-х пад рубрыкай «Знаёмім з творчасцю маладых» наша газета расказала чытачам пра пачынаючага тады беларускага кампазітара Рыгора Суруса. Амаль дзесяць гадоў прайшло з таго часу. Дзесяць напружаных гадоў творчай працы, вынік якім падвёў вялікі аўтарскі канцэрт.

Песні, кампазіцыі Рыгора Суруса не становяцца шлягерамі, што жывуць сезон-другі, а потым ціха паміраюць. Яны трывалі ўвайшлі ў рэпертуар сімфанічнага аркестра Беларускага тэлебачання і радыё, хору Белдзяржтэлерадыё, выконваюцца салістамі Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР, Дзяржаўнага тэатра музкамедыі рэспублікі, дзе з поспехам ідзе яго «Несцерка». Таму сабраліся на канцэрт Рыгора Суруса сапраўдныя паклоннікі камернай музыкі.

Першае аддзяленне канцэрта склалі чатыры творы, напісаныя ў розны час: «Святочная ўвер-

цюра», вакальна-сімфанічная паэма «Памяці герояў», сімфаньета і Канцэрт для скрыпкі з аркестрам. Вельмі ўдала выступіла на філарманічнай сцэне маладая скрыпачка Лілія Умнова, што іграла Канцэрт Р. Суруса.

Больш «лёгкім» было другое аддзяленне, куды ўвайшлі: вакальна-інструментальная абрадавая сюіта «Сваток», фрагменты з народна-музычнай камедыі «Несцерка», «Святочны вальс», некаторыя творы песеннага жанру.

Упершыню быў выкананы новы твор Р. Суруса — песня «У будучыню крочыць Беларусь». Яна прагучала ў выкананні хору Белдзяржтэлерадыё і хору школы-інтэрната па музыцы і выяўленчаму мастацтву імя І. Ахрэмчыка.

У аўтарскім канцэрте прыняў удзел беларускі паэт А. Вольскі, на вершы якога Р. Сурусам напісана нямала твораў. Ён расказаў пра тое, як пачалося іх сяброўства і супрацоўніцтва, пра свае ўласныя адносіны да творчасці кампазітара.

Прадстаўленыя ў вялікім канцэрте разнастайныя па жанрах творы Рыгора Суруса далі магчымасць «убачыць» кампазітара ва ўсім багацці яго таленту. Шчырай падзякай за музыку сталі кветкі і апладысменты гледачоў яе аўтару.

Т. НІКІЦІНА.

ПРЭМ'ЕРЫ, ВЫСТАЎКІ, СУСТРЭЧЫ

НА ЭКРАНЕ — ФІЛЬМЫ КУБЫ

Першага студзеня 1983 года была адзначана дваццаць чацвёртая гадавіна з дня перамогі кубінскай рэвалюцыі. У сувязі з гэтай знамянальнай датай у гарадах і сёлах рэспублікі праводзіцца шырокі паказ кубінскіх кінафільмаў.

З цікавацю сустрэлі гледачы і новы калярвы фільм «Пасранічнікі», пастаўлены рэжысёрам Актавія Картасарам па сцэнарыю, які напісаны ім у садружнасці з Луісам Рахелія Нагерасам. Стужка расказвае пра падзеі, якія адбываліся ў 1963 годзе пасля разгрому контррэвалюцыйных банд на Пляя Хірон.

Дэманстраваліся таксама фільмы «Чалавек з Майсініку», «Слова за вамі», «Другі Франсіска», «Паляўнічы на ўцёкачой». Выходзяць на экран мультыплікацыйныя стужкі «Горан пайстанцаў», «Прыгоды Эльвідзіа Вальдэса» і іншыя.

ТВОРЧЫЯ КАНТАКТЫ

Чаруючыя гукі малдаўскіх напеваў запойнілі залу Саюзу кампазітараў БССР — гэта гаспадарам падарылі свае новыя прэм'еры госці з Кішыніва, маладыя кампазітары В. Бінтэр, Б. Дубасарскі, І. Макавей. А пасля канцэрта адбылася грунтоўная размова пра творчыя пошукі і перспектывы развіцця малдаўскай і беларускай музыкі.

Гэта не першая сустрэча кампазітараў дзвюх рэспублік. Нядаўна ў Мінску з вялікім поспехам прайшлі выступленні

лаўрэатаў Дзяржаўных прэмій МССР В. Загорскага і Э. Лазарава.

У бліжэйшы час маладыя беларускія кампазітары В. Дарохін, В. Войцік, Л. Шлег, Н. Літвін таксама пазнаёмяць сваіх сяброў і калег з Малдавіі з новымі работамі.

«СЯБРЫ-САПЕРНІКІ»

Рабочыя мінскага станкабудавніцкага завода імя Кірава і вільнюскага «Жальгірыса» сталі першымі гледачамі дакумен-

тальнай кінастужкі «Сябры-сапернікі». Яна створана студыяй «Беларусьфільм» і расказвае аб дружбе і супрацоўніцтве праслаўленых калектываў.

Прэм'ера карціны адбылася ў рэспубліканскім Доме кіно. У сваёй рабоце мы імкнуліся не толькі раскрыць багацце і прыгажосць унутранага свету герояў, — сказаў рэжысёр-пастаноўшчык Д. Міхлееў. — Хацелася прасачыць, як з году ў год мацнее брацкае пачуццё таварыскасці працаўнікоў рэспублік-суседзяў.



Цікавую праграму падрыхтаваў для юных гледачоў у дні змінніх кнікул дзіцячы тэатр лялек «Ералаш» Пінскага Палаца культуры трыкатажнікаў. Выступленні калектыву карыстаюцца вялікай папулярнасцю не толькі ў дзятвы, але і ў дарослых. Дзеці з захапленнем рыхтуюцца да спектакляў, самі робяць лялькі, шыюць касцюмы.

НА ЗДЫМКУ: рэжысёр тэатра лялек В. ГЕРМАНОВІЧ рэпэціруе з шасцікласнікамі пінскай СШ № 5 Наташай РАБКАВЕЦ і Таняй ЯКУШЭВІЧ.

Фота Э. КАБЯКА.



МЫ ЧАКАЛІ ЦЯБЕ, СВЯТА

Ці заўважылі вы, што чым меней часу застаецца да Новага года, тым хутчэй ляцяць дні. Стары год нібы не разумее, як многа ў нас спраў, як многа мы павінны яшчэ зрабіць. І вось ужо здаецца, што не выбрацца з гэтай перадсвяточнай мітусні. Але толькі здаецца. Зазірніце, напрыклад, у магазіны. Людзей шмат, усе спяшаюцца і нават трохі нервуюцца. Ubачыўшы вясёлых і спрытных дзяўчат-прадаўшчыц, супакойваюцца: часу тут марна не патраціш. І калі праз некалькі мінут, атрымаўшы акуратны пакунак, чалавек выходзіць на вуліцу, твар яго спакойны і лагодны. А як удзячны жанчыны, калі рука вопытнага майстра-цырульніка, касметолага ці краўца робіць апошні шрых у нялёгкім і адказным працэсе іх ўпрыгожання...

І тады, нягледзячы на снег і мароз, мужчыны спяшаюцца да сваіх чараўніц з жывымі кветкамі ў руках. Самыя ж лепшыя падарункі атрымліваюць у гэтыя дні дзеці. Бо гэта падарункі ад самага Дзеда Мароза...
НА ЗДЫМКАХ: усмешкамі сустракаюць пакупнікоў прадаўцы з брыгады ёлачных цацак магазіна «Матрошка» Ала ШАГІНА і Алена ГАЛАСКОК; задаволена сваёй працай цырульнік Людміла АЛЕЙНІКАВА; маладыя кветаводы мінскага саўгаса «Дэкаратыўная культура» Валянціна ЯШЧЭНЯ і Тамара ІГНАТОВІЧ збіраюць кветкі для адпраткі пакупнікам; святочны карагод у Мінскім дзіцячым садзе № 132.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ, С. КРЫЦКАГА, М. ХАДАСЕВІЧА, А. БАСАВА.



УМЕЛЬСТВА І ФАНТАЗІЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.)
ДЗЯРЖАЎНАЯ СПРАВА

Многія наведвальнікі здзіўляліся, калі даведваліся, што нават у вёсках дзеці маюць самыя шырокія магчымасці для раскрыцця і далейшага развіцця сваіх мастацкіх здольнасцей, эстэтычнага густу. Не прайшоў незаўважным нікасідам, мясцовай прэсай і той факт, што сярэд устаноў-удзельніц выстаўкі — буйных клубаў і Палацаў культуры — значылася і звычайнае домакіраўніцтва № 59 горада Мінска. Аказваецца, і ў такім невялікім адміністрацыйным падраздзяленні, якім з'яўляецца домакіраўніцтва, клопат пра дзяцей — не дзяжурная фраза, не фармальнае, адзінакавае мерапрыемства, а паўсядзённая, дасканалая прадуманая сістэма, справа, за якую хварэюць душой многія і многія людзі.

Адна з мясцовых газет надрукавала свой артыкул, у якім расказваецца аб выстаўцы, з наступнымі падагалоўкамі: «Уражваючы прыклад выяўленчай творчасці дзяцей у СССР», «Тысячы мастацкіх студый для эстэтычнага развіцця дзяцей» і далей — «Гэ-

та выстаўка — сведчыць аб вялікім клопаце і поспехах Савецкай дзяржавы ў галіне эстэтычнага выхавання дзяцей».

Знаёмчыся з экспазіцыяй, наведвальнікі, у прыватнасці, даведаліся, што група ўдзельнікаў выстаўкі, а канкрэтна — члены студыі выяўленчага мастацтва Дома культуры камвольнага камбіната ў Мінску, разам са сваім кіраўніком, мастаком В. Сумаравым, у мінулым, 1982 годзе, стала лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі. На першы погляд здаецца незразумелым, за што дзеці атрымалі прэмію. За тое толькі, што лепяць, малюць, выражаюць?! Так, і за гэта. Бо атрымліваецца ў іх усё лепей, чым у іншых. Дарослыя ж заўсёды з неаслабнай увагай сочаць за тым, што робяць дзеці, і як яны гэта робяць. Дарослых гэта хвалюе і цікавіць. Бо ў дзіцячых гравюрах, малюнках, скульптурах яны бачаць заўтрашні дзень нашага жыцця, будучае Радзімы.

«Некаторыя дзіўныя лічбы», — так называўся адзін з раздзелаў артыкула, у той жа нікасіскай газеце «Хараўгі», цытаты з якой ужо прыводзіліся раней. Што ж так уразіла кіпрскага журна-

ліста? Каб адказаць на гэтае пытанне паўней, прапануем яшчэ адну вытрымку з артыкула: «...у Беларусі налічваецца прыблізна 9,5 мільёна жыхароў. Акрамя агульнаадукацыйнай падрыхтоўкі ў школах, мэтам разнастайнага развіцця навучэнцаў служыць і дзейнасць Палацаў і Дамоў піянераў і школьнікаў, станцыі юных тэхнікаў, натуралістаў, дзіцяча-юнацкія спартыўныя школы, экскурсійна-турыстычныя базы, паркі, стадыёны. Летам да паслуг хлопчыкаў і дзяўчынак 3,5 тысячы піянерскіх лагераў і столькі ж аздараўленчых пляцовак, дзе адпачывае 850 тысяч дзяцей. ...Многія прафсаюзныя і калгасныя Палацы культуры не адрозніваюцца ад лепшых сталічных тэатраў».

Там побач з дарослымі для школьнікаў арганізуюцца разнастайныя мерапрыемствы — канцэрты, вечары адпачынку, дэманструюцца кінафільмы, працуюць выстаўкі, розныя гурткі мастацкай самадзейнасці, тэхнічнай творчасці».

Гэта толькі невялікая частка таго, што робяць для дзяцей у рэспубліцы і Савецкім Саюзе ў цэлым.

Так, шчаслівае дзяцінства, якое звініць паўсядзённай радасцю — гэта норма нашага жыцця.

Галіна УЛЦЕНАК.

ТРАНСПАРТ У СТАРАДАЎНІМ ГОРАДЗЕ

На чым ездзілі нашы далёкія продкі ў старадаўніх гарадах? Некаторыя звесткі можна напаткаць у пісьмовых крыніцах XII—XVII стагоддзяў. Але атрымаць больш грунтоўнае ўяўленне аб транспарце тых часоў дапамагла археалогія — навука, якая займаецца вывучэннем старажытных помнікаў.

У час археалагічных раскопак у Мінску, Полацку, Брэсце, Віцебску вучоныя знайшлі разнастайныя дэталі транспартных сродкаў мінуўшчыны. Так, напрыклад, вост ад воза знойдзены ў Мінску і Віцебску. Там жа трапілася спіца кола і часткі вовада, ступіца кола. А ў Брэсце, у пласце XIII ста-

годдзя, выяўлена цэлае кола. Цяга ад воза — «атосы», жалезныя планкі на вост — «падоскі», конскія падковы знойдзены ў пласце XVI—XVII стагоддзяў у Віцебску.

Зімою гараджане ездзілі на санях. Аб гэтым гавораць знаходкі капылоў ад саней, якія сустракаюцца паўсюдна пры раскопках гарадоў у культурным пласце, дзе добра захоўваецца дрэва. У Полацку і Віцебску знойдзены цэлыя палазы. Даўжыня іх больш за 3 метры.

Л. КАЛЯДЗІНСКІ,
 навуковы супрацоўнік
 Інстытута гісторыі
 АН БССР.

ПАПЯРЭДНІК СУЧАСНАГА БУКВАРА

Традыцыйнае свята буквара прайшло ў першакласнікаў Полацка. Тут, на радзіме Францыска Скарыны, давялося ім убачыць першы з вядомых на Русі буквароў, які выйшаў у 1631 годзе, даведацца многа цікавага і пра яго стваральніка.

Нязвычайна выглядае гэты старадаўні фаліант. Адразу відаць: не стаяў ён у доме некранутым, а без канца пераходзіў з рук у рукі, «даючы дзецям малым пачаток всякое добрае навукі, а дарослым помножэнне в науце». І хоць тры з палавінай стагоддзі раздзяляе яго з сучасным прыгожым падручнікам — як многа ў іх агульнага! Там таксама прапаноўвалася спачатку запомніць літары, потым

злучаць іх у склады і словы. Спасцігаючы сказы, знакі прыпынку, вучыўся чалавек чытаць маленькія апавяданні. І ўсё ж шкалярам з мінулых стагоддзяў можна паспагадаць. Літараў тады было не 33, а 44. І паспрабуй расказаць без запінак ўсю азбуку. Аўтар старога «Буквара» — прадаўжальнік справы Скарыны Спірыдон Собаль — як мог аблегчы гэты занятак: прыдумаў вясёлы верш, у якім першая літара новага радка была і чарговай літарай азбукі.

Стварыў гэты «Буквар» Собаль ужо будучы спрактыкаваным друкаром, кнігі якога карысталіся папулярнасцю ў народзе.

Л. ЛАМСАДЗЕ.

НА РОЗНЫ ГУСТ

Іаган Вольфганг Гётэ пад Новы год звычайна сядзеў адзін у далёкім куце пакоя. Ён углядаўся ў твары людзей, слухаў першыя тосты. Гётэ верыў, што ў тостах было схавана прадказанне яго лёсу на наступны год.

Генрык Ібсен у апошні дзень старога года стараўся не браць у рукі пяро і паперу. Нават самая кароткая записка, напісаная перад самым Новым годам, меркаваў ён, пагражае творчым бясплодзем у наступным годзе.

Фрыдрых Шылер паэзія-

гаў шумных навагодніх святкаванняў. Ён лічыў, чым горш пройдзе 31 снежня, тым больш радасцей чакае яго ў будучым годзе.

Энрыка Каруза запрашаў да сябе на навагодні вечар толькі бландзінаў з блакітнымі вачыма. Гэта было выклікана тым, што людзі з цёмнай шавялюрай, якія сустрэлі ўпершыню Новы год у яго доме ў 1888 годзе, прынеслі, быццам бы, маладому спеваку і першую няўдачу.

І. ШПАДАРУК.

Гумар



Без слоў.



РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
 ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
 выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. 03